

Institutionen för arkeologi och antikens historia
Lunds universitet
Debbie Olausson
2010

Uppsats ARK A02:4

Titel och försättsblad

Titeln skall på samma gång vara informativ och väcka uppmärksamhet. Den bör innehålla nyckelord som relaterar till innehållet och som gör den sökbar i olika typer av databaser. Samtidigt ger en spännande eller rolig titel fler läsare. Ibland kan en konflikt uppstå mellan dessa motstridiga krav. Detta kan lösas genom en friare huvudtitel och en mera bunden undertitel. Det skall dock alltid finnas en tydlig koppling mellan titel och innehåll.

Försättsbladet ska innehålla uppgifter om titel, författare, handledare, kurs, termin och universitet. Högermarginalen skall vara jämn.

Disposition

Mycket få avhandlingar och uppsatser läses från början till slut. Därför är det praktiskt om de har en gemensam uppbyggnad, så att läsaren vet var man kan hitta viss information. Den tradition vi följer kallas den nordiska logisk-historiska modellen.

Titel

Innehållsförteckning

Ev. Förord

◆ Inledning

Syfte och problemställning

Forskningshistoria/kort bakgrund

Materialbeskrivning

Metodbeskrivning

Källkritik

◆ Analys

Bearbetning

Resultat och slutsatser

◆ Diskussion

◆ Litteratur- och källförteckning

◆ Ev. bilagor

Innehållsförteckning

Det är viktigt att det finns en tydlig koppling mellan innehållet i det enskilda kapitlet och rubriken. Genom att titta på innehållsförteckningen ska man kunna få en uppfattning om vad uppsatsen handlar om. Det är också viktigt att de olika kapitelnivåerna skiljs åt med olika typsnitt eller stilar, att detta genomförs konsekvent och att typsnitten och stilarna är desamma i förteckningen som i texten. Man bör undvika att ha för många kapitelnivåer. Förutom huvudtiteln bör man begränsa sig till tre nivåer.

Förord

Förord är inte nödvändiga men kan vara ganska trevliga. Det är det enda i uppsatsen som får vara av helt personlig karaktär. För det mesta används förordet för att tacka människor som på olika sätt bidragit till arbetet. OBS! Tacka med urskillning! Bara de som direkt varit involverade bör få vara med!

Inledning

Här ges bakgrund till ämnesval och till de aspekter som framför allt lockade till det. Det bör framgå varför just ditt ämne är intressant. Ta hänsyn till följande frågor:

- ◆ Framgår det klart vilket problemet är?
- ◆ Motiveras problemet? Varför studeras det? För vem, när, var och varför är det ett problem? Pseudoproblem?
- ◆ Är problemet ”besvarbart” och kan en ”lösning” av det tänkas tillföra ny eller annorlunda kunskap i framtiden?

Delar av ovanstående frågor kan besvaras också i kapitlet om syfte och problemställning. Motiveringarna kan se ut på flera sätt, ibland kombinerade med varandra. Exempel på sådana motiveringar är

- ◆ kvantitativa – eftersom detta forskningsområde varit utforskat i mycket begränsad omfattning är varje ny insats av värde
- ◆ teoretiska – den valda teoretiska utgångspunkten har stora fördelar då den ger ett nytt perspektiv på ett gammalt forskningsområde
- ◆ emancipatoriska – att lyfta fram grupper eller frågor som varit marginaliserade i tidigare forskning.

Syftet kan beskrivas som uppsatsens övergripande mål. *Problematiseringen* av ämnet ger underlag för att kunna uppfylla syftet och är en av uppsatsens viktigaste punkter. Rent allmänt kan sägas att god forskning oftare ger upphov till nya frågor än till svar. Undvik problematiseringar som enbart ger deskriptiva svar! Använd dig av följande frågor för att göra din problemformulering så bra som möjligt:

- ◆ Uttrycks problemformuleringen i raka frågor?
- ◆ Uttrycker problemformuleringen en tydlig relation mellan två eller flera begrepp eller variabler?
- ◆ Definieras och problematiseras begreppen?
- ◆ Har problemet formulerats så, att involverade begrepp har, eller åtminstone implicerar, empiriska referenser och prövningar?

Delen om *forskningshistoria* användes förr till att presentera allt som tidigare skrivits om ämnet. I dagens informationsflöde är det ett helt omöjligt projekt. Tänk istället på följande:

- ◆ Vilka är/har varit forskningsfältets stora frågor?
- ◆ Finns det nyckelverk och forskare som fått stor genomslagskraft inom området?
- ◆ Finns det mer än en forskningsinriktning inom fältet?
- ◆ Är ditt problem relaterat till tidigare forskning inom området?
- ◆ Är detta gjort så att anknytningen till tidigare forskning är logisk och tydlig, dvs att problemet inte är konstruerat, perifert eller löst knutet till tidigare arbeten?

Kapitlen om *metod, material och källkritik* är nära förknippade ned varandra. Det är viktigt att ha en kritisk inställning till såväl material som metod och ärligt redovisa både styrkor och

svagheter. Man bör ha i åtanke att det inte finns några givna metoder och att källorna ständigt omdefinieras, bland annat beroende på vilka frågor som ställs. I dessa kapitel kan man också avgränsa materialet. Några exempel på metoder:

- ◆ hypotetisk-deduktiv: man går från allmänna teorier eller hypoteser till mer precisa hypoteser som man försöker testa mot materialet
- ◆ induktiv: från empiriska iakttagelser försöker man bygge upp generaliseringar
- ◆ komparativ: jämförelser där förekomst eller antal av vissa kriterier står i centrum för bearbetningen. Metoden resulterar i många kartor och tabeller.
- ◆ kontextuell: fyndsammanhanget står i centrum för analysen. Detta kan ske på i princip två olika sätt; relationer mellan olika objekt i samma kontext eller relationer mellan samma objekt i olika kontext
- ◆ hermeneutisk: man går från helhet till delar och till helhet igen. Att studera ett avgränsat problem inom neolitikum ger dig nya infallsvinklar på neolitikum som helhet vilket ger dig möjlighet att förstå ditt avgränsade problem bättre.

Även här finns en fråga som kan hjälpa författaren på traven:

- ◆ Är metoden adekvat för problemet? ”Täcker” metoden problemställningen (frågeställningen) så att den inte bara ger ett partiellt svar eller en partiell lösning på problemet?

Analys

Analysen kan delas upp i olika faser; *bearbetning* samt *resultat och slutsatser*. Det är svårt att generalisera om detta kapitel eftersom varje material kan bearbetas på så många olika sätt. Det viktiga är att läsaren kan följa analysen; vilka kriterier används? Är de representativa? Relevanta? Analysen skall ske noggrant, ärligt, metodiskt och mynna ut i någon form av resultatredovisning. Det blir alltså viktigt att redovisa ALLT, både det som ”stämmer” och det som ”avviker”. Tänk på:

- ◆ Är resultatredovisningen explicit och enkel att följa?
- ◆ Är redovisningen koncentrerad till relevanta data, dvs utan att göra något större nummer av ”sidodata” eller för problemställningen perifera data?
- ◆ Är utfallet av kvantitativa eller kvalitativa tekniker rapporterat på ett vetenskapligt sätt?
- ◆ Är tabeller och figurer använda på ett ekonomiskt men ändå informationsrikt sätt? Följs formalia?
- ◆ Redovisas även negativa eller motstridiga utfall?
- ◆ Är den totala framställningen under resultatrubriken någorlunda objektiv och neutral?
- ◆ Ges raka svar på hur man besvarat problemet, vilka slutsatser och implikationer man dragit?
- ◆ Är tolkningarna klart relaterade till problemställningen?
- ◆ Är man måttfull och restriktiv i ”bortförklaringar” av ev. sidodata eller negativa utfall?

Diskussion

Värdera dina resultat. Vad är centralt i uppsatsen? Vad är nytt? Vad är bekräftelse på äldre teorier? Hur ska dina resultat positioneras i förhållande till tidigare forskning? Vad är konsekvenserna av dina resultat? Här är strukturen mycket viktig – läsaren skall utan problem kunna förstå hur du gick från problemformulering via bearbetning till denna diskussion.

- ◆ Är redovisade tolkningar vetenskapligt och/eller common-sense-mässigt förankrade och fria från alltför yviga och spekulativa inslag?

- ◆ Har man påpekat nödvändiga reservationer inför utfallet?
- ◆ Är diskussionen som helhet sådan att läsaren inte ges intryck av kategoriska ställningstaganden som uppsatsen i övrigt inte ger tillräcklig grund för?

Litteraturlista

Referenssystemet har olika funktioner;

- ◆ att skilja egna tankar från andras
- ◆ göra det möjligt för läsaren att kontrollera din användning av källorna och s.a.s. gå i dina fotspår
- ◆ göra det möjligt för läsaren att bedöma vilken forskningstradition du ingår i

Inom arkeologin används Harvardsystemet* för referenser. Det är bara ett av många möjliga system. Hänvisningen är integrerad i texten i en parentes och hänvisar till littlistan där den fullständiga referensen finns. Fördelen är att det är enkelt att se var varje uppgift kommer ifrån, men nackdelen är att parenteserna kan störa läsningen.

Om du hänvisar till en hel bok ska du göra så här (Gillberg 2001). Om du dessutom citerar ur den, skall citatet stå för sig självt som ett eget stycke om det är längre än 5 rader. Då skall man också lämna sidhänvisning (Gillberg 2001:17). Om citatet du vill använda sträcker sig över flera sidor i sin ursprungskontext skriver du (Gillberg 2001:17f), vilket betyder sid. 17 och följande. Vid hänvisning till en speciell diskussion i en bok som sträcker sig över mer än två sidor får man lägga till ett extra f (Gillberg 2001:17ff), som täcker upp till 5 sidor. Är diskussionen ännu längre skriver man helt enkelt ut sidintervallet i siffror (Gillberg 2001:17-25). Har samma författare skrivit två olika böcker med samma tryckår, särskiljs dessa både i hänvisning och litteraturlista (Gillberg 2001a, Gillberg 2001b). Två författare till samma bok skrivs (Gillberg & Karlsson 1996), men är de fler förkortar man (Gillberg et al. 2002). Då skrivs samtliga författarnamn ut i littlistan istället. Hänvisningar till flera olika verk skrivs i kronologisk ordning och särskiljs av ett semikolon (Gillberg & Karlsson 1996; Gillberg 2001). **OBS! Tänk på att även figurer, tabeller och kartor ska ha hänvisningar, såvida du inte tillverkat dem själv.** Om du modifierat eller ändrat lite på t.ex. en karta som någon annan publicerat skall detta framgå genom ordet ”efter” i hänvisningen (efter Gillberg 1999:45).

OBS! Det är lumpigt och svårläst att lämna hänvisning efter varje mening! Om du diskuterar flera olika författare i ett och samma stycke kan du skriva ut det i löptexten och sedan lämna hänvisning i slutet på stycket: ”Gillberg menar si, medan Jensen snarare anser att det är så. De har dock ett gemensamt arkeologihistoriskt syfte, vilket skiljer dem från Gustafssons mer teoretiska inriktning (Gustafsson 1996; Gillberg 1999; Jensen 2000)”. Läsaren kan inte missta sig på vilken hänvisning som gäller vad i texten, eftersom författarna har olika efternamn. Observera att hänvisningen görs i kronologisk ordning och inte efter den ordning i vilken författarna nämns.

*Harvardsystemet, se

<http://www.hb.se/wps/portal/blr/harvard/genhar.asp>

Illustrationer

Illustrationerna numreras i löpande följd och förses med förklarande text. Två kategorier kan förekomma: bilder och diagram (dessa benämns figurer) samt tabeller. Glöm inte skalangivelse på föremålsbilder och kartor. Hänvisa alltid till illustrationerna i den löpande texten, t ex (fig x).